

Ўзбекистон Республикаси номидан
ХАЛҚАРАВИЙ СУВ ҚАРОРИ

10.03.2022 йил

Ромитан тумани

4-2006-2201/204-сонли иш

Ромитан туманлараро иқтисодий судининг судьяси Х.Г.Абдуллаев раислигида, судья ёрдамчиси С.Тўраевнинг котиблигида, даъвогарнинг (2022 йил 1 мартдаги 105-сонли ишончномаси билан) вакили А.Қаҳҳоровлар иштирокида, даъвогар – Ўзбекистон Савдо саноат палатаси Бухоро вилоят ҳудудий бошқармаси “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамияти манфаатида, жавобгар – Жондор туманидаги “Шоҳрух Ширина Шамс” фермер хўжалигидан 688.800.000 сўм асосий қарз, 206.640.000 сўм жарима ундириш тўғрисидаги иқтисодий ишни Ромитан туманлараро иқтисодий суди биносида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И :

“WBM Romitex” масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринда даъвогар) ва “Шоҳрух Ширина Шамс” фермер хўжалиги (кейинги ўринда жавобгар) ўртасида 2021 йил 12 март кунида 1278-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контракция шартнома имзоланган.

Шартноманинг 1.1-бандига асосан “Хўжалик” шартноманинг 1.2-бандига кўрсатилган 37 гектар ер майдонидан 119.1 тонна пахта хом ашёси ва уруғлик пахта маҳсулотларини “Тайёрловчи”га қайта ишлаш ёки сотиш учун етказиб бериши, “Тайёрловчи” эса ушбу маҳсулотларни келишилган муддатларда муайян нарх бўйича ҳақини тўлаб бериш мажбуриятини олган.

Даъвогар тарафлар ўртасидаги шартноманинг 1.3-бандига асосан “Хўжалик”нинг агротехник тадбирларини ўз вақтида амалга ошириши учун тўланадиган бўнак (аванс) ҳисобидан даъво аризасида илова қилинган ҳисобварақ фактуралари орқали жами қиймати 166.467.610 сўмлик тегишли моддий техника ресурсларини (инвентарлар, эҳтиёж қисмлари, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, ёнилғи-мойлаш материаллари, минерал ўғитлар ва бошқаларни) етказиб берган.

Аммо жавобгар 22.09 тонна пахта хом ашёси топшириб, қолган 97,01 тонна пахта хом ашёси топширмаган ва шартномавий мажбуриятни бажармаган.

Шартнома ижроси бўйича мажбуриятлар бажарилмаганлиги оқибатида даъвогар шартномавий мажбуриятни бажармаганлик ҳисобидан вужудга келган қарздорликни тўлаб бериш ҳақида 2022 йил 14 январда 29-сонли талабнома билан мурожаат қилган.

Талабнома ижросиз қолдирилиши натижасида даъвогар бузилган ҳуқуқини ҳимоя қилиб палата орқали судга вужудга келган қарздорлик суммасини ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабини қўллаб-қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантиришни суради.

Суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган жавобгар ва палата аъзолари суд мажлисида иштирок этишмади, ишни ўзларининг вакиллари иштирокисиз кўриш тўғрисида ариза тақдим этишмади. Суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддасини қўллаб, ишни жавобгар ва палата вакиллари иштирокисиз кўришни лозим топади.

Суд даъвогар вакилининг тушунтиришларини эшитиб, иш ҳужжатларини муҳокама қилиб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабини тўлиқ рад этишни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасида мажбуриятлаар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундан шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муоамала одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги кўрсатилган.

Мазкур кодекснинг 237-моддасида мажбуриятни бажаришдан бир томонлама бош тортишга ва шартнома шартларини бир томонлама ўзгартиришга йўл қўйилмаслиги белгиланган.

ФКнинг 333-моддаси биринчи қисмига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун агар қонунларда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб бериши кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 4 сентябрдаги “Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришда шартномавий муносабатларни такомиллаштириш ва мажбуриятлар бажарилиши учун томонларнинг жавобгарлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 383-сонли Қарори билан тасдиқланган “Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчилар билан тайёрлов, хизмат кўрсатиш ташкилотлари ўртасида шартномалар тузиш, уларни рўйхатдан ўтказиш, бажариш, шунингдек уларнинг бажарилиши мониторингини олиб бориш тартиби тўғрисида” ги Низомнинг 29-банди иккинчи хатбошисида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари аванс суммасида назарда тутилган ҳажмларда топширилмаган тақдирда тузилган шартномага мувофиқ илгари берилган аванс маблағлари қопланишини хўжаликлардан талаб қилишлиги белгиланган.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, даъвогар бўнак сифатида тўлаган суммасини ундиришни сўраган.

Даъвогар томонидан тақдим этилган бир томонлама тасдиқланган солиштирма далолатномадан кўринишича, даъвогар томонидан ажратилган бўнак суммалари ихтиёрий равишда тўлаб берилган ва қолдиқ қарздорлик мавжуд бўлмаган.

Аммо, даъвогар асоссиз равишда 2021 йил 12 март кунида 1278-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контрактация шартнома бўйича 688.800.000 сўм асосий қарз ва унга нисбатан ҳисобланган 206.640.000 сўм жарима ундириш талабини қўйган.

Ваҳоланки ажратилган бунақ суммаси 166.467.610 сўмни ташкил этган.

Тарафлар ўртасида бўнақ суммаси бўйича қарздорлик бўлмасида, номаълум ва асослангандирлиги бўлмаган сумма миқдорида асосий қарз ва жарима сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68-моддасининг биринчи қисмига кура ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Мазкур кодекснинг 72-моддасида қонунчиликка мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмаслиги кўрсатилган.

Иш ҳужжатларида илова қилинган ҳужжатлар билан жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарздорлиги исботланмаган. Қарздорликнинг вужудга келиш асослари бирламчи ва зарурий ҳужжатлар билан тасдиқланмаган. Балки, жамиятнинг фермер хўжалиги олдида 5.000.000 сўм қарздорлиги юзага келган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси еттинчи қисмида давлат божи тўлашдан озод қилинган давлат органлари ҳамда бошқа шахслар томонидан юридик шахслар ва фуқароларнинг манфаатларини кўзлаб тақдим этилган даъво талабларини қаноатлантириш рад этилган ёки улар қисман қаноатлантирилган тақдирда, давлат божи манфаатлари кўзланиб даъво тақдим этилган шахслардан даъво талабларининг қаноатлантирилиши рад этилган қисмига мутаносиб равишда ундирилади.

Баён этилганларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 176, 179-моддаларини қўллаб суд,

қ а р о р қ и л а д и :

1. Даъво талаби тўлиқ рад этилсин.
2. Даъвогар - “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамиятидан Республика бюджети ва суд органларини ривожлантириш жамғармасига 17.908.800 сўм давлат божи ундирилсин.
3. Даъвогар - “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамиятининг олдиндан тўлаган 21.600 сўм почта харажати тўловини инобатга олинсин.
4. Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, шу ҳақда ижро варақа берилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Бухоро вилоят судига апелляция тартибида шикоят беришга ёки прокурор протест келтиришга ҳақли.

Судья

Х.Г.Абдуллаев